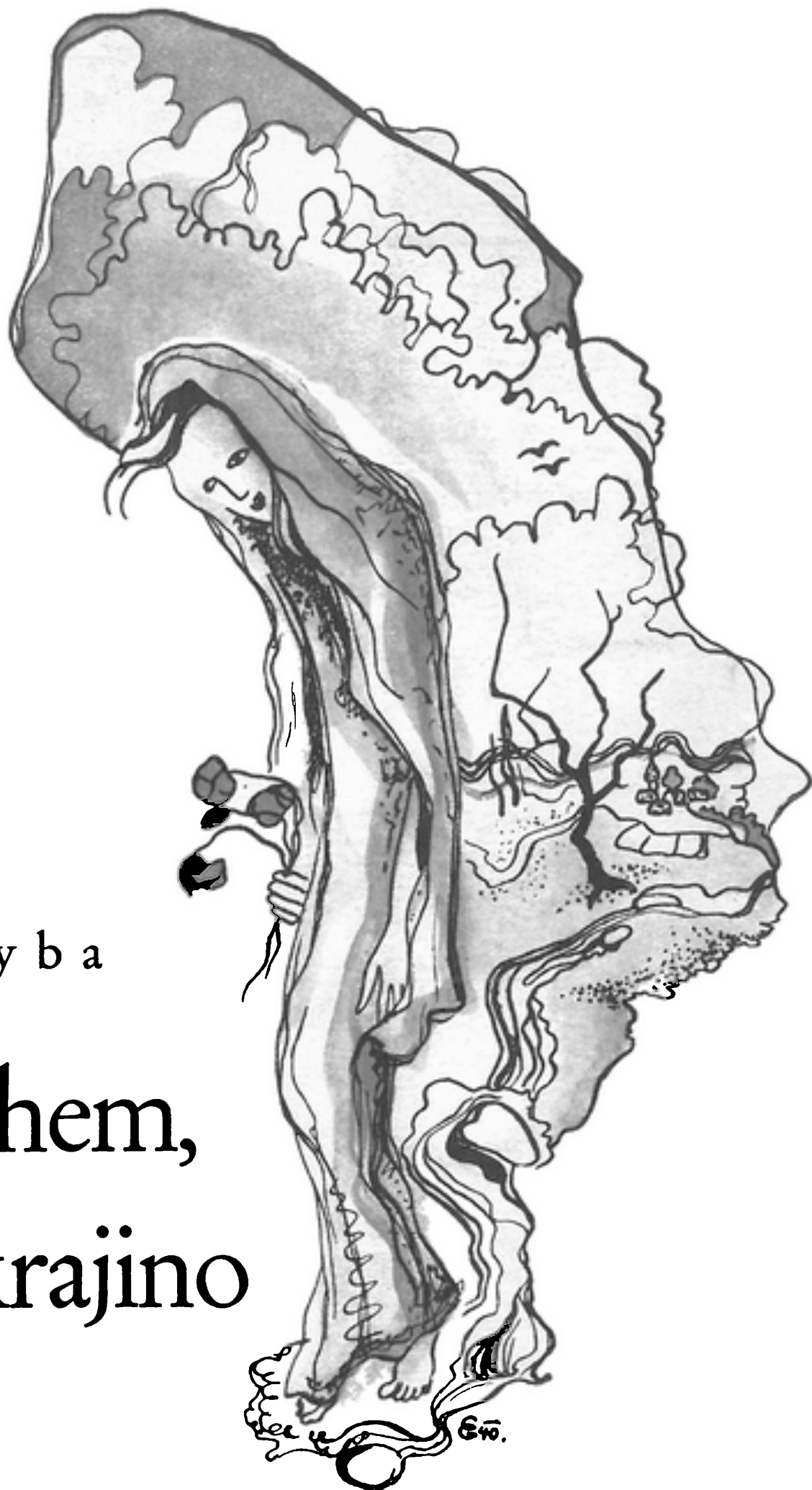

J a n R y b a

S Bohem, má krajino

J A N R Y B A

S Bohem, má krajinu

V E R Š E

S Bohem, má krajino

*O*blak, jenž na chvíli odestřel modrou bář
svým křídlem holubím nad ohbím řeky mává.
Paprsek vybízí, abys nastavil dlaň;
spíše však zamrazí ta záře jeho plavá.
Akordy poplašné zaslech' jsem v dálce znít .
Naposled, naposled zřím pršku zlata téci
po lukách uvadlých, v nichž smutek poukryt,
to jádro zahořklé ve skořepinách věcí.

S Bohem, má krajino. — Je blízko listopad.
Už sáhl do harfy v korunách starých stromů
a píseň výstražnou tam nepřestává hrát.
Vířící žlutý list — toť jeden z jejích tónů.
S Bohem, má krajino. — Na vás chci vzpomínat,
těžké vůně vrbin, bahna a rákosí,
na vlny soumraku, jež plují do zahrad
když červeň beráneků vpila se do rosy.

Větrný šat tvůj dnes už vlaje bez okras —
praporec vybledlý, plachtoví potrhané —
už dávno zmizela bělost všech sedmikrás,
modř tůní, chrp a řek. Studený vítr vane.
Akordy poplašné zaslech' jsem v dálce znít
Naposled, naposled zřím pršku zlata téci
obzorem vychladlým, v němž smutek poukryt,
to jádro zahořklé ve skořepinách věcí.

Matce

*A*ž přestane vítr hrát
v dutině rákosu
nechod' pryč chci se dívat
dívat do tvého snu

Až slova nevyřčená
prozradí hlas ptačí
pak ty se zasměj ne já
ty směj se to stačí

Až znehybníme v tichu
bílého poledne
snad přijmeš hrst mých díků
hrst čekající zde

Arpeggio

*Z*rcadla oblohy v kolejích
a těžkých mraků
spojených se zemí
obrážejí mou tvář.

Mlhy jež vstaly s luk
zahalují mne
Průhlednými kapkami vod
mé vlasy provlhly

Jak vane vítr
je slyšeti pláč stromů
Po dlaních stékají mi
oblaka proměněná

Vychladlými prsty
dotýkám se strun
harfy padajícího deště

Váza

*T*ak stál jsem u ní

Štíhlá a s bokem klenutým
Hladká a s hrdlem okrouhlým
bílá a modrá a hnědá

v sebe ponořena
se světlem zahrávajíc
co na okraji se obrazilo

ani kytice ani voda
nevyplňuje tělo její
duté a hluboké

zdá se neproměnná

přece se měnila
jak po ní stoupal žlutý stín
střídán zeleným svítáním

tu ožilo nehybné tělo její
matným se rozvlnila pohybem

Tak stál jsem
u ní

Kytice

Jen květ a květ
A list a list
Šátek s červeným vyšíváním
v něm kotví
pestrá plachetnice

Má lodi
s divným ráhnovím
jsi
nač jen pomyslím
harfou
a šátkem provlhlým

Třaslice na vrcholku
vlajky rozloučení:

Ráno stálas
v okně otevřeném
vodními kapkami pokrytá

s tebou
závodil jsem
o sluneční lásku

Těch rán bylo málo
v mém životě

Odejíti

*Z*as proniknou
mě novou pochybností
jehlice světla hvězd
Noc sama temná dosti
mou trpkost má nést

Modravá hráň
i dnes šerem se leskne
Květ samot otevřen
Vy noci teskné teskné
proboleným snem

A na tvář tmy
smích načas ukrytý
opět se promítne
Vždy chtěl bych odejít
než znova procitne

Rozhraní

Tleskajíc dlaněmi smutku na poplach
noc stála nade mnou a mdle se usmívala
v můj pohled rozvátý s oblaku na oblak
v nichž kresbu vláčných par jen ztěžka rozeznává

A s břehů dalekých dozněl hlas kytar
Hladino tůně tmy proč znehybnělas v tichu
když vichr vyvanul obzor dosvítal
proč cesta končí mi ve zvucích tvého smíchu

má noci propastná a nenecháš mne plout
i zpátky bráníc mi svou clonou neprůhlednou
Sotva jim přiblížen proč světy tvé mi blednou

Proč plachty uplihly které jsem viděl dmout
a bezmoc zůstala jen bezmoc matně pálí
S obou stran prosvítá mi tvůj zrak posměvavý

Smrti

*Z*pívám svou touhu
noc jde k ránu
jen udeř smrti
do tympánu

Zpívám svou lásku
vlhkým dnům
popatři smrti
v tvář mým snům

Zpívám svou bolest
svítání kývá
jen tebe smrti
nám neubývá

Zpívám svou bídu
zábleskům rána
proč býváš smrti
v nich nepoznána

Kam věci .

*Ž*e dnes jste cizí
jak znal jsem dříve vás
kam věci váš tvar mizí
Těch cest jež poryl čas

a mraků z mořské pěny
a květů sedmikrás
I když se obměněny
navracíte zas

už nepoznávám vás
Jen uvnitř mne hasne
rozzářený prach starých pěšin

Touha

*K*dykoli pomyslím na roztavené dny
v jezera bezbřehá nad tmavým šikem brázd
na tanec máků na blín a na divizny
jež vítr prohýbal chtěje pel jejich střást

Kdykoli pomyslím na sněhy napadalé
krajinu zamlklou když dozněl pokřik vran
(těch hostů smutečních v rozepři neustálé)
na opuštěný pluh stín překocených bran

má touha dětinská ožívá bezděčně
zas chtěl bych současně létem i zimou jít
na chvíli den i noc přesýpat ve dlaních

zas neznat hodiny sudice netečné
jen stáda mraků pást a víno dešťů pít
usnout a znova růst jak hlohy na stráních

Studený den

*C*esty vymyté deštěm
který spláchl stopy chodců
oblékly se v chlad

Nadarmo hledám
tvůj letní smích
a vůni rozčechraných vlasů

Z mřížoví táhnoucích mračen
zpytavý pohled vzdáleného oka
měří nesnáz mou

Jak zjalovila půda dnešku
opominuta rádem:
hašíš vzpomínek oslabuje ruce

Sníh padá do prutníků

*J*ako by necítil, že mrazivá noc pálí
a jak to marné je do zimy vyhrávat,
rukama hebkýma kdos dotýká se z dáli
strun harfy proutěné, jichž hlas je ve tmě jat.

A síto oblaků zas plýtvá marnotratně
lesklými hvězdami vzpomínek vánočních;
vím, že už zaniká, ztrácí se nenávratně
čas pohádek a snů, větrný dětský smích,

vyhrávač přelstěný jiskřivou tváří sněhu,
jenž zvlnil na chvíli vrby na labském břehu.
Ledovým dusítkem ani hles neprochází,

nadarmo, nadarmo se, ztuhlá země, zdobíš.
Ani ty, zpěváku, dnes už mi nevypovíš,
jaké je semeno, jež z mrtvé hlíny vzchází . .

Nad ohněm

*H*rst lastur dopisy těžítka úlomek
několik pohlednic kde modrá obloha
už valně pobledla a nože ze dřeva
po léta ležely na dně mých zásuvek

Třebaže pálím dnes tu ztrouchnivělou změt
jsem téměř přesvědčen že zničit nemohu
tvou fotografii kde kloníš nad vodu
svůj bledý obličej jejž pozastřela hněd'

Vím dobře že si tě už nikdy neusmírím
já tenkrát propás' jsem tvá slova laskavá
jako vždy odvrácen jako vždy hledě jinam

Ted' žhavým uhlíkem do středu tvých úst mířím
poplašně svítí mi tvoje tvář shořelá
když o ní v zimních dnech zdánlivě kliden snívám

Na léto těšit se

*A*ž louky pokryjí se znova pyšným stínem
jenž vůní prokvétá a podpírán je travou,
už neopiji se nasládlým, temným vínem,
tím darem půlnocí, tou písní nedohranou.

Já nezapomenu, že leden kdysi táhl
pochodem dunivým pod stromů korunami
a na prst hrozivý, jímž do haluzí sáhl,
by v kámen proměnil touhu po zmrtvýchvstání.

Doposud mrazem svým pel snů nám s tváří stírá
a, že už odchází, chtěla ses zaradovat;
na léto těšit se, ach, na léto, má milá,

na příští soumraky, jichž dech je smutkem provát,
na stará zklamání, jež opět přijdou zrána
až v trávě procitneš, svítáním obetkána?

Domove

*P*od krovem dlaní tvých dopíjím světlo rán
a v sterých záhybech smutného pláště Tvého
Tvou vůní hřeji se vždy tich a nepoznán
ač větry pátrají v snech dnění tajemného.

Na mísu obzoru jsem hořká zrna klad':
včerejšky zmarněné, jež úsvit zapaluje
jak oběť zbytečnou a nepřijatou snad,
a přece zpívá modř, v níž jitřní hvězda pluje.

Zavěšen v sítě dnů tak chudých na zázraky
dech pláčem třísněný vždy cítím na tvářích
z úst hodin ztracených, z úst, která domluvila.

A přece svítí mi z trav čisté, rosné zraky.
Jak tomu uvěřit, vždyť sotva roztál sníh
v tvých vráskách, domove, jež mrazem tuhly včera.

Kdy světlem vzkličíte

V puklý džbán myšlenek sůl času vrstvila se
ta hrozná patina, jež kovy rozežírá
a vláhy pozbývám, hle, úlitbami kráse,
která už dávno se přede mnou neprostírá.

Jak v peci vychladlé roztavit sklovinu dne,
v němž jiskří úsměvy zakleté do kamení;
vždy chtěl jsem rozloučit dvě věci protichůdné
(smutek mi bránil, snem noci postříbřený).

Dnes pískem nadějí se probírám tak marně,
hledaje úlomky chvil, které dozářily
a mrtvě leží kdes, zaváty soumrakem.

Kdy světlem vzkličíte už nepohřbeny na dně
rozbité nádoby, z níž vodu tmy vždy pily
a koho vzkřísíte svých květů dotykem.

Hřbitov

*J*ak flétnou pronikal
mým smutkem mdlý dech tmy
když tichý hospitál
jsem míjel zásvětný
o bráně dokořán

Rub pláče poodkryt
však prstem touhy mé:
vím mračen kolorit
mi navždy uhyne
až zláká mě Tvůj kraj

Na stvolech modliteb
jež rostou do noci
čtu Tvoji odpověď
v zářivém květenství
kterou hvězdami dals

Ozkříšení

Co už mi jaro procítá
poznovu vzníceno dávným požárem
Už jsou střechy černé a nelesklé
kouř komínů mi vlaje na pozdrav

Mávání větvic i ztrnulost věží
a úlomky popěvku poznávám
i když stěží
můj zrak prohlédá oslněn

Chtěl bych je zhníst ve tvar
rukama nehmotnýma v námaze
Chtěl bych je vtěsnat do čiré vázy
aby vykvetlé nezvadlo jako kytice

A všechno neznámé co je v hlíně
ať živí i mé vkořenění
Rozložím ruce korunou střemchy
co před rokem počala usychat

Obloho

*O*bloho snící věčně mlčelivá
s povlakem mraků jak stín vášní
ty modři úsměvná i tklivá
mou bolest znáš-li

Obloho které jsem patřival
rozpjatá nad odešlým dětstvím
v níž dech matky se zachvíval
proč k tobě nesmím

Obloho s hejnem bílých ptáků
přeludné divadlo jímž vane čas
volal jsem vzhůru do přízraků
a neslyšelas

Hrnčič

*B*ludiště samot dodnes žehne
když jíly snění odkrývám
svít mramorové odpoledne
a mračna táhnou táhnou — kam —

Obloukem modrého divadla
k tobě obloho stoupá prach
jejž rozmělněna vydala
hlína ztvárněná v amforách

mých smutků které drtil žár
když do prázdní jsem hleděl dlouho
Jak tiše změnil se tvůj tvar

i vůně hořká kterou čpíš
A než se znova proměníš
vím opět zlákáš mne má touho

Obsah

<i>S Bohem, má krajino</i>	5
<i>Matce</i>	7
<i>Arpeggio</i>	8
<i>Váza</i>	9
<i>Kytice</i>	11
<i>Odejítí</i>	13
<i>Rozhraní</i>	14
<i>Smrti</i>	15
<i>Kam věci</i>	16
<i>Touha</i>	17
<i>Studený den</i>	18
<i>Sníh padá do prutníků</i>	19
<i>Nad ohněm</i>	20
<i>Na léto těšit se</i>	21
<i>Domove</i>	22
<i>Kdy světlem vzkličíte</i>	23
<i>Hřbitov</i>	24
<i>Vzkříšení</i>	25
<i>Obloho</i>	26
<i>Hrnčář</i>	27

JAN RYBA: S BOHEM, MÁ KRAJINO

OBÁLKU NAKRESLILA G. GÖPFERTOVÁ

JAKO TŘETÍ SVAZEK DRUHÉ ŘADY SVÉ KNIHOVNY

VYDALA V ČERVNU L. P. 1940 EDICE JITRO V PRAZE

VYTISKLA ČESKOSLOVANSKÁ AKCIOVÁ TISKÁRNA V PRAZE